

Udskriftsdato: 13. december 2025

FOU nr 2013.0004 (Gældende)

## 2013-4. Tilbagebetaling af sociale ydelser

Ministerium: Folketinget

### Opfølgning / Opfølgning til

LOV nr 442 af 09/06/2004 § 10

## 2013-4. Tilbagebetaling af sociale ydelser

En kommune modtog en anonym anmeldelse om, at en kvinde, der modtog en række sociale ydelser som ”reelt enlig”, levede i et ægteskabslignende forhold. Som følge af anmeldelsen undersøgte kommunen kvindens forhold. I den forbindelse fik kommunen kvindens accept af, at kommunen indhentede en større mængde kontoudtog fra hendes bank for at undersøge hendes økonomiske forhold nærmere. Dette medførte, at banken opkrævede kvinden et gebyr på 500 kr.

Efter at have undersøgt kvindens forhold nærmere traf kommunen afgørelse om, at kvinden skulle tilbagebetale ordinært og ekstra børnetilskud samt boligydelse for en periode. Senere traf kommunen også afgørelse om, at kvinden skulle tilbagebetale for meget modtaget pension for samme periode. Det sociale nævn stadfæstede disse afgørelser. Som begrundelse for afgørelserne henviste myndighederne til, at de vurderede, at kvinden i den pågældende periode ikke havde været reelt enlig, og at hun havde modtaget for høje ydelser mod bedre vidende.

Ombudsmanden var enig i, at begrebet ”enlig” skulle forstås på samme måde i børnetilskudsloven og pensionsloven. Han fandt dog, at det var uheldigt, at afgørelserne gav indtryk af, at det var den samme vurdering, myndighederne skulle foretage for at fastslå, om tilbagebetalingsbetingelserne i børnetilskuds- og boligstøtteloven var opfyldt. Efter at have undersøgt sagen anså ombudsmanden det for en fejl, at kommunen ikke havde været opmærksom på overholdelsen af reglerne i tvangsindgrebslovens § 10, stk. 3. Derudover vurderede ombudsmanden, at kvinden ikke var blevet tilstrækkeligt vejledt i forbindelse med sagen. Endvidere havde ombudsmanden en række bemærkninger vedrørende enkelte af de konkrete forhold, som myndighederne havde lagt vægt på, herunder myndighedernes brug af den anonyme anmeldelse. Desuden mente ombudsmanden, at sagens forløb rejste berettiget tvivl om, hvorvidt kvinden havde modtaget de pågældende ydelser ”mod bedre vidende”. Endelig var det ombudsmandens opfattelse, at kommunen ikke havde tilstrækkelig hjemmel til at kræve, at bankgebyret skulle betales af kvinden.

(Sag nr. 12/00300)

I denne sag traf Greve Kommune og Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, henholdsvis den 12. maj 2010 og den 10. september 2010 afgørelse om, at en kvinde (A) skulle tilbagebetale ordinært og ekstra børnetilskud samt boligydelse for perioden 1. april 2009 til 31. januar 2010.

Den 22. juni 2010 og den 12. november 2010 traf kommunen og nævnet afgørelse om, at A skulle tilbagebetale for meget modtaget pension – ligeledes for perioden 1. april 2009 til 31. januar 2010.

Baggrunden for myndighedernes afgørelser var, at de vurderede, at A ikke i den pågældende periode havde været reelt enlig, men derimod havde levet i et ægteskabslignende forhold med en mand (B), og at hun derfor uberettiget og mod bedre vidende havde modtaget for mange penge.

Efterfølgende klagede A's mor, (C), på vegne af A til ombudsmanden over myndighedernes afgørelser.

### **Ombudsmandens udtalelse**

#### **”1. Afgrænsning af min undersøgelse**

Ved min gennemgang af sagerne har jeg valgt at koncentrere mig om det retlige grundlag for myndighedernes vurdering af, om (A) kunne anses for at være reelt enlig, myndighedernes sagsoplysning, spørgsmålet, om Greve Kommune har overholdt tvangsindgrebslovens § 10 og kommunens vejledning af (A). I forlængelse heraf har jeg valgt at inddrage nogle forhold omkring enkelte af de faktiske oplysninger, som

kommunen og det sociale nævn har oplyst at have lagt vægt på. Disse forhold er behandlet i afsnittene 2-6.

Derudover har jeg undersøgt, om det forhold, at Greve Kommune den 2. juni 2009 oplyste (A) om, at kommunen på daværende tidspunkt ikke så nogen grund til at rejse en sag om hendes boligforhold, har nogen betydning for vurderingen af, om (A) kan siges at have modtaget for meget i børnetilskud, pension og boligydelse 'imod bedre vidende'. Dette forhold er behandlet i afsnit 7.

Endelig behandler jeg spørgsmålet om, hvorvidt Greve Kommune kunne kræve, at (A) skulle betale for, at kommunen kunne modtage kontoudskrifter fra hendes bank. Dette forhold er behandlet i afsnit 8.

Jeg har således ikke taget stilling til alle dele af Greve Kommunes og Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjællands, sagsbehandling. Jeg har ved denne beslutning blandt andet lagt vægt på, at jeg på andet grundlag har henstillet til det sociale nævn at genoptage behandlingen af (A)'s sager. Jeg henviser til § 16, stk. 1, i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand. Det fremgår af denne bestemmelse, at ombudsmanden selv afgør, om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse.

## **2. Generelle krav til sagsoplysningen**

Som beskrevet i en sag, der er udtaget til Folketingets Ombudsmands beretning for 2012 som sag nr. 2012-8\* (og offentliggjort på min hjemmeside, [www.ombudsmanden.dk](http://www.ombudsmanden.dk)), er der ikke faste regler for vurderingen af, om en person er reelt enig. Det skal vurderes konkret i hver enkelt sag.

I dansk forvaltningsret gælder der generelt et undersøgelsesprincip, eller officialprincip (også nogle gange kaldet officialmaksimen). Undersøgelsesprincippet indebærer, at en myndighed har pligt til at sørge for, at en sag er tilstrækkeligt oplyst – både med hensyn til det relevante regelgrundlag og i forhold til sagens faktiske forhold. Jeg kan f.eks. henvise til Jens Garde, Carl Aage Nørgaard og Karsten Revsbech, Forvaltningsret. Sagsbehandling, 6. udgave (2007), s. 161 ff., Kaj Larsen mfl., Forvaltningsret, 2. udgave (2002), s. 447 ff., og Steen Rønsholdt, Forvaltningsret – Retssikkerhed. Proces. Sagsbehandling, 3. udgave (2010), s. 365 ff.

På det sociale område er undersøgelsesprincippet indeholdt i § 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 930 af 17. september 2012. Jeg kan også henvise til Jon Andersen, Socialforvaltningsret, 4. udgave (2012), s. 179 ff.

Principperne for sagsoplysningen har navnlig til formål at skabe en garanti for afgørelsens rigtighed, jf. Steen Rønsholdt, Forvaltningsret – Retssikkerhed. Proces. Sagsbehandling, 3. udgave (2010), s. 368. Hvad der kan anses for forsvarlig oplysning af en sag, afhænger i nogen grad af sagens karakter. I almindelighed antages, at kravene til undersøgelsesernes udstrækning og sikkerheden for de relevante oplysningers rigtighed øges, jo mere betydningsfulde eller indgribende afgørelser der er tale om. Jeg kan f.eks. henvise til Kaj Larsen mfl., Forvaltningsret, 2. udgave (2002), s. 453.

Afgørelser om standsning af udbetaling af sociale ydelser og tilbagebetaling er ofte ganske indgribende for den enkelte borger, og de kan efter omstændighederne være velfærdstruende. Myndighedens sagsoplysning skal derfor være så omfattende, at den kan danne grundlag for en velunderbygget formodning om, at en person ikke er (eller var) reelt enig, og at denne formodning ikke kan afkræftes. Heraf følger, at alle relevante forhold skal undersøges og vurderes. Endvidere skal de faktiske oplysninger, som myndighederne bygger deres afgørelser på, være korrekte, og myndighederne skal sikre, at alle relevante spørgsmål er blevet undersøgt.

Jeg har tidligere behandlet flere sager, hvor spørgsmålet har været, hvornår en sag er tilstrækkeligt oplyst, til at det kan lægges til grund, at der foreligger et ægteskabslignende forhold. Ud over den sag, der er

udtaget til Folketingets Ombudsmands beretning for 2012 som sag nr. 2012-8\*, som jeg allerede har henvist til, kan jeg henvise til Folketingets Ombudsmands beretning for 1989, s. 165 ff.\*, for 1997, s. 273 ff.\*, for 1998, s. 360 ff.\*, for 1999, s. 384 ff.\*, og for 2001, s. 443 ff.\*.

### **3. De centrale regler for myndighedernes behandling af sagen og disse reglers indbyrdes sammenhæng**

Da det skulle vurderes, om (A) var reelt enlig i børnetilskudslovens forstand, var det § 2, stk. 2, i børnetilskudsloven (lovbekendtgørelse nr. 439 af 14. maj 2009), der var den centrale regel. Denne bestemmelse havde på afgørelsestidspunktet følgende ordlyd:

**’§ 2. (...)**

...

*Stk. 2.* Personer, der lever i et samlivsforhold, betragtes ikke som enlige ved ydelse af ordinært børnetilskud, jf. stk. 1, nr. 1-3. ’

Ved vurderingen af, om (A) var reelt enlig i pensionslovens forstand, var den centrale regel § 49, stk. 2, i lovbekendtgørelse nr. 1005 af 19. august 2010. Denne bestemmelse havde på afgørelsestidspunktet følgende ordlyd:

**’§ 49. (...)**

...

*Stk. 2.* Ved fastsættelse af pensionen anses gifte og samlevende som enlige, hvis samlivet mellem parterne er ophævet. En person betragtes ikke som enlig, hvis pågældende efter samlivets ophævelse, jf. 1. pkt., samlever med en anden person end ægtefællen eller partneren. ’

I relation til vurderingen af, om (A) var reelt enlig i boligstøttelovens forstand, var den centrale regel § 7, stk. 1, i lovbekendtgørelse nr. 981 af 1. oktober 2008), der på afgørelsestidspunktet havde følgende ordlyd:

**’§ 7.** Som medlemmer af husstanden medregnes ansøgeren, dennes ægtefælle, hjemmeværende børn og andre, der har fast ophold i lejligheden uden at være logerende. ’

Da der, som det fremgår, anvendes forskellige formuleringer i de tre love, har jeg overvejet, om den vurdering, der skal foretages i forhold til de tre love, er den samme.

Jeg har forstået Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjællands, udtalelse til mig således, at nævnet mener, at begrebet ‘enlig’ skal forstås på samme måde i børnetilskudsloven og pensionsloven.

Dette er jeg enig i. Navnlig på baggrund af de to loves forarbejder og hensynet til en ensartet forståelse af disse nært beslægtede regler er det min opfattelse, at det er den samme vurdering, der i denne type sager skal foretages efter børnetilskudsloven og pensionsloven.

Se i denne forbindelse tillige Ankestyrelsens principafgørelse 8-13, hvor Ankestyrelsen også fortolker reglerne i børnetilskudsloven og pensionsloven parallelt.

Ved vurderingen af, hvornår der foreligger samliv i børnetilskudslovens og pensionslovens forstand, har jeg taget udgangspunkt i formuleringen i forarbejderne til børnetilskudslovens § 2, stk. 2, i forslaget til lov nr. 914 af 16. december 1998, lovforslag nr. L 113 af 2. december 1998 til lov om ændring af lov om social pension og lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag (Ændrede

udbetalingsregler, ligestilling af samlevende med gifte m.v.), Folketingstidende 1998-99, bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 13. I disse forarbejder er samlivsforhold i lovens forstand beskrevet således:

'...

Det afgørende er således ikke, om de to samlevende parter formelt ville kunne indgå nyt ægteskab, men om der er tale om et samlivsforhold, der kan sidestilles med ægteskab eller registreret partnerskab, og hvor parterne gennem kontante bidrag, arbejde i hjemmet eller på anden måde bidrager til den fælles husførelse. (...)'

Jeg henviser i øvrigt i den forbindelse til den sag, der er udtaget til Folketingets Ombudsmands beretning for 2012 som sag nr. 2012-8\*, hvor jeg har redegjort nærmere for begrebet 'ægteskabslignende forhold'.

Se i denne forbindelse tillige Ankestyrelsens principafgørelser 8-13, 9-13, 10-13 og 11-13, hvor Ankestyrelsen har redegjort nærmere for forståelsen af begreberne 'ægteskabslignende forhold' og 'fælles husførelse'.

I relation til vurderingen efter boligstøttelovens § 7 af, hvem der 'har fast ophold i lejligheden' og dermed kan anses som værende 'medlemmer af husstanden', kan der søges støtte i pkt. 17 i Socialministeriets vejledning nr. 103 af 23. oktober 2002. Her er der bl.a. anført følgende om forståelsen af begrebet 'husstandsmedlem':

'Normalt vil folkeregistertilmeldingen være udtryk for, om en person har fast ophold; men kan det godtgøres, at tilmeldingen ikke stemmer overens med de faktiske forhold, skal disse faktiske forhold lægges til grund.

...

Ved afgørelse om fast ophold lægges vægt på, om den hidtidige bopæl må anses for opgivet. '

Umiddelbart vil jeg antage, at der ofte vil være sammenfald mellem, hvornår nogen anses for at være en del af husstanden efter boligstøtteloven, og hvornår vedkommende (voksne) medlem af husstanden må anses for at leve i et samlivsforhold i henhold til børnetilskudsloven og pensionsloven.

Det er dog også min vurdering, at ordlyden af og de hensyn, der ligger bag boligstøttelovens § 7, stk. 1, trods alt er så forskellige fra bestemmelserne i børnetilskudsloven og pensionsloven, at jeg ikke mener, at man *generelt* kan sige, at den vurdering, der skal foretages efter boligstøttelovens § 7, stk. 1, er den samme som den, der skal foretages efter børnetilskudslovens § 2, stk. 2, og pensionslovens § 49, stk. 2.

Jeg henviser i den forbindelse til, at som det fremgår ovenfor, lægger børnetilskuds- og pensionslovens betingelse om, at der ikke må foreligge et ægteskabslignende forhold, i vidt omfang op til en vurdering af graden af parternes økonomiske eller praktiske fællesskab, hvorimod vurderingen af, om en person har fast ophold i forhold til boligstøtteloven, mere snævert fokuserer på parternes bopæl eller faste opholdssted.

Jeg henviser i den forbindelse til Ankestyrelsens principafgørelse 24-10, hvor en gift pensionist ikke blev anset for enlig i pensionslovens forstand, til trods for at parterne efter det oplyste havde hver deres bolig til rådighed og aldrig overnattede hos hinanden.

Jeg mener derfor, at det er uheldigt, at Greve Kommunes og Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjællands, afgørelser er formuleret på en måde, der giver indtryk af, at det er den samme vurdering, myndighederne skulle foretage for at fastslå, om tilbagebetalingsbetingelserne i børnetilskuds- og boligstøtteloven var opfyldt.

Se i denne forbindelse tillige Ankestyrelsens principafgørelse 11-13, hvor Ankestyrelsen vurderede, at to personer skulle betragtes som samlevende i forhold til børnetilskud og økonomisk fripladstilskud, men ikke mente, at der var tilstrækkelige oplysninger til at sandsynliggøre, at manden havde fast ophold på kvindens bopæl.

I relation til vurderingen af, om myndighederne i (A)'s sag konkret har haft tilstrækkeligt grundlag til at vurdere, om (B) efter boligstøtteleven skulle anses som værende medlem af (A)'s husstand, henviser jeg til mine bemærkninger nedenfor under punkt 6.3.

#### **4. Tvangsindgrebslovens § 10**

Greve Kommune modtog den 27. januar 2010 en anonym henvendelse om (A). Ifølge henvendelsen boede hun sammen med (B).

Greve Kommune indkaldte på denne baggrund ved brev af 27. januar 2010 (A) til et møde om hendes bopælsforhold. Det fremgik af indkaldelsen, at kommunen havde modtaget en anonym henvendelse om, at (A) boede sammen med (B), og at dette kunne have indflydelse på, om hun var berettiget til at modtage boligydelse og børnetilskud som reelt enlig.

Når der er tale om, at en borger muligvis uberettiget har modtaget sociale ydelser, som myndighederne agter at kræve tilbagebetalt, er det muligt, at der derudover kan være grundlag for at rejse en straffesag mod borgeren for socialt bedrageri. Hvis der på den måde er konkret mistanke om, at der er begået en lovovertrædelse, som kan medføre straf, finder § 10 i lov nr. 442 af 9. juni 2004 om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter (tvangsindgrebsloven) anvendelse. Af bestemmelsen fremgår bl.a.:

**'§ 10.** Hvis der er konkret mistanke om, at en enkeltperson eller juridisk person har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf, gælder bestemmelser i lovgivningen m.v. om pligt til at meddele oplysninger til myndigheden ikke i forhold til den mistænkte, medmindre det kan udelukkes, at de oplysninger, som søges tilvejebragt, kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse.

*Stk. 2. (...)*

*Stk. 3.* En myndighed skal vejlede den mistænkte om, at vedkommende ikke har pligt til at meddele oplysninger, som kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse. Hvis den mistænkte meddeler samtykke til at afgive oplysninger, finder reglerne i § 9, stk. 4, 2. og 3. pkt., tilsvarende anvendelse. '

Personer, der får børnetilskud, boligydelse og førtidspension, har pligt til at oplyse om ændringer, der kan have betydning for hjælpen, jf. § 24, stk. 1, i børnetilskudsloven, § 43, stk. 3, i boligstøtteleven og § 41 i pensionsloven samt § 11, stk. 2, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (nu lovbekendtgørelse nr. 930 af 17. september 2012). På disse områder gælder således en lovbestemmelse om pligt til at meddele oplysninger.

Kommunen skriver i sine afgørelser af 12. maj og 22. juli 2010, at kommunen mener, at (A) har 'udvist svig ved forsætligt at have fremkaldt, vedligeholdt og udnyttet en vildfarelse hos kommunen som grund for (fortsat) udbetaling af ydelserne'. Der er dog ikke i sagen oplysninger om, at Greve Kommune skulle have anmeldt (A) til politiet.

Som jeg også har udtalt i den sag, der er udtaget til Folketingets Ombudsmands beretning for 2012 som sag nr. 2012-8\*, kan det forhold, at myndigheden i sidste ende vælger ikke at anmelde forholdet

til politiet, imidlertid ikke i sig selv føre til, at der ikke er tale om en 'mistanke' som omhandlet i tvangsindgrebslovens § 10, stk. 1, med de konsekvenser, som det har i relation til vejledning af borgeren.

Efter at have gennemgået sagen lægger jeg til grund, at Greve Kommune forud for mødet med (A) den 1. februar 2010 havde en 'mistanke' som omhandlet i tvangsindgrebslovens § 10, stk. 1. Dette bygger jeg navnlig på den betydning, som Greve Kommune ifølge afgørelserne tillagde den anonyme henvendelse, og det forhold, at Greve Kommune lidt over et halvt år forinden havde besluttet ikke at rejse en sag om, hvorvidt (B) boede hos (A). Om begrebet mistanke henviser jeg til Ole Hasselgaard, Jens Møller og Jørgen Steen Sørensen, Retssikkerhedsloven med kommentarer (2005), s. 178 ff.

(A) skulle derfor have været vejledt i overensstemmelse med bestemmelsens stk. 3. Der er ikke i sagen oplysninger om, hvorvidt (A) har modtaget en sådan vejledning, men da (A) på mødet den 1. februar 2010 afgav (samtykke til at afgive) oplysninger til kommunen, fandt reglerne i tvangsindgrebslovens § 9, stk. 4, 2. og 3. pkt., anvendelse. (A)'s eventuelle samtykke skulle derfor have været skriftligt og meddelt på et frivilligt, specifikt og informeret grundlag.

Som sagen foreligger oplyst, lægger jeg derfor til grund, at Greve Kommune ikke har været opmærksom på overholdelsen af tvangsindgrebslovens § 10, stk. 3. Det må jeg anse for en fejl.

Det kan herefter overvejes, hvilken betydning denne manglende vejledning bør have for den bevismæssige vurdering af de oplysninger, som (A) fremkom med under mødet den 1. februar 2010.

Da Greve Kommunes efterfølgende afgørelser imidlertid også byggede på andre oplysninger end dem, som (A) havde afgivet under mødet, finder jeg ikke anledning til i denne sag at undersøge spørgsmålet nærmere. Jeg bemærker dog, at det ikke kan give mig anledning til selvstændig kritik, at også de oplysninger, som (A) afgav under mødet, blev en del af afgørelsesgrundlaget.

## **5. Greve Kommunes vejledning af (A)**

Jeg forstår Greve Kommunes høringssvar af 31. oktober 2011 til mig således, at kommunen mener, at (A)'s sag var omfattet af § 7 i bekendtgørelse nr. 10 af 9. januar 2004 om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag (nu § 8 i bekendtgørelse nr. 916 af 14. september 2012 om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag). Bestemmelsen havde følgende ordlyd:

'§ 7. Hvis kommunen i øvrigt finder det overvejende sandsynligt, at en ansøger eller modtager af ordinært og ekstra børnetilskud ikke opfylder betingelsen om at være enlig forsørger, må kommunen anmode pågældende om dokumentation på konkrete områder, der kan ændre kommunens opfattelse. '

Bekendtgørelse nr. 10 af 9. januar 2004 om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag er bl.a. udstedt med hjemmel i den dagældende børnetilskudslovs § 22 a, stk. 2. Denne bestemmelse blev indsat ved lov nr. 1109 af 29. december 1997 om ændring af lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag.

Af de almindelige bemærkninger til denne lov (lovforslag nr. L 89 af 20. november 1997 til lov om ændring af lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag (Årlig bekræftelse af status som enlig forsørger m.v.), Folketingstidende 1997-98, 1. samling) fremgår bl.a. følgende:

'Det foreslås endvidere, at der fastsættes regler om, at kommunen i øvrigt skal anmode en ansøger/modtager af børnetilskud om nærmere oplysning/dokumentation i de tilfælde, hvor kommunen på baggrund af sagens øvrige oplysninger finder det overvejende sandsynligt, at pågældende ikke er reelt enlig forsørger. Kommunen må i disse tilfælde konkretisere på hvilke områder, der kræves oplysninger/dokumentation eller øvrigt materiale, der kan ændre kommunens opfattelse. '

Af bemærkningerne til § 22 a, stk. 2, fremgår bl.a. følgende:

'Endvidere foreslås det, at socialministeren kan fastsætte nærmere regler om administration i forbindelse med kommunens vurdering af modtagerens status som enlig forsørger, herunder, at der er en formodning for, at en ansøger/modtager af børnetilskud ikke er enlig forsørger, hvis en anden voksen person er tilmeldt folkeregistret på samme adresse, og i øvrigt at kommunen må bede om yderligere dokumentation, såfremt den på baggrund af sagens øvrige oplysninger finder det overvejende sandsynligt, at en ansøger/modtager af børnetilskud ikke er enlig forsørger. '

Selvom både bekendtgørelsen og forarbejderne til § 22 a, stk. 2, anvender det lidt tvetydige ord 'må', når kommunens handlemåde i disse sager beskrives, må der lægges vægt på, at de almindelige bemærkninger til loven (og ministeren i sin skriftlige fremsættelse af lovforslaget) anvender ordet 'skal'. På den baggrund må bestemmelsen efter min opfattelse forstås som indeholdende en egentlig pligt til at bede en modtager af børnetilskud om oplysninger om konkrete forhold, der kan ændre kommunens opfattelse af, at vedkommende ikke er reelt enlig.

En sådan forståelse af bestemmelsen harmonerer efter min opfattelse også bedst med de pligter, som kommunen (nu Udbetaling Danmark) ifølge den almindelige forvaltningsretlige vejledningspligt og officialmaksimen har over for modtagere af børnetilskud, der mistænkes for ikke at være reelt enlige. Jeg henviser i den forbindelse også til mine bemærkninger ovenfor under punkt 2 om myndighedernes generelle pligt til at sikre, at alle relevante spørgsmål er blevet undersøgt.

Jeg kan ikke på baggrund af sagens akter eller Greve Kommunes høringssvar til mig af 31. oktober 2011 se, i hvilket omfang (A) er blevet vejledt om, på hvilke konkrete områder hun kunne komme med dokumentation, der kunne ændre kommunens opfattelse af, at hun ikke var reelt enlig. Jeg lægger derfor til grund, at (A) ikke har modtaget en sådan vejledning. Dette må jeg anse for en fejl.

Denne fejl rejser efter min opfattelse tvivl om, hvorvidt alle relevante oplysninger, der kunne tale for, at (A) var reelt enlig, er blevet undersøgt tilstrækkeligt, jf. mine bemærkninger nedenfor om enkelte af de konkrete forhold, som myndighederne har lagt vægt på ved afgørelsen af sagerne.

Se i denne forbindelse tillige Ankestyrelsens principafgørelser 9-13 og 11-13, hvor Ankestyrelsen også udtrykkeligt henviser til § 7 i børnetilskudsbekendtgørelsen.

## **6. Vurdering af enkelte af de forhold, som kommunen og nævnet har lagt vægt på**

Myndighedernes afgørelser i (A)'s sager er (og skal være) truffet efter en konkret vurdering af en lang række forhold af bevismæssig karakter.

Som jeg allerede oplyste (C) om i mit brev af 11. oktober 2011, er ombudsmandsinstitutionen normalt ikke egnet til at afklare eventuelle bevisspørgsmål i de sager, ombudsmanden undersøger, fordi han normalt ikke har mulighed for at afhøre vidner i sagen, men behandler klager på et skriftligt grundlag.

Dette betyder, at jeg ikke i det følgende foretager en egentlig efterprøvelse af de bevismæssige vurderinger, som Greve Kommune og Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, har foretaget. På baggrund af min gennemgang af sagen har jeg dog fundet anledning til at komme med nogle bemærkninger om enkelte af de forhold, som kommunen og nævnet har lagt vægt på ved deres afgørelser.

### **6.1 Den anonyme anmeldelse**

Greve Kommune har i sine afgørelser af 12. maj og 22. juli 2010 oplyst at have lagt selvstændig vægt på 'anonyme anmeldelser, senest den 27. januar 2010'. Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, har i sin afgørelse af 10. september 2010 henvist til kommunens afgørelse af 12. maj 2010.

Indledningsvis bemærker jeg, at Greve Kommune ifølge de oplysninger, jeg har modtaget, alene har fået en enkelt anonym anmeldelse. Denne anmeldelse er dateret den 27. januar 2010. Derudover ligger der i sagen en anmeldelse af 17. december 2008, der, så vidt jeg kan se, stammer fra en medarbejder i kommunens servicecenter.

Dernæst gør jeg opmærksom på, at (A) den 4. maj 2009 oplyste over for kommunen, at hun oplevede konstant at blive chikaneret af naboerne. (B) oplyste samme dato, at (A) var udsat for 'en modbydelig hetz'.

Om myndighedernes muligheder for at benytte sig af anonyme anmeldelser er det i ombudsmandens praksis antaget, at en myndighed, som påtænker at træffe en indgribende afgørelse, må sikre sig, at det fornødne grundlag for den påtænkte afgørelse er tilvejebragt. Heri ligger ikke alene, at alle relevante forhold i sagen er belyst ved det foreliggende materiale, men også, at oplysningerne er pålidelige. Er der tvivl om holdbarheden af et væsentligt faktum, hører det med til en fyldestgørende sagsoplysning at søge denne tvivl afklaret, således at det ved en sædvanlig bevismæssig vurdering kan afgøres, om den pågældende oplysning kan lægges til grund for afgørelsen, jf. Kaj Larsen mfl., Forvaltningsret (2002), s. 449 f. Heraf følger, at oplysninger, der alene fremtræder som anonyme, eller oplysninger, der af anden grund ikke kan kontrolleres af myndigheden, ikke i sig selv kan indgå i grundlaget for en indgribende afgørelse over for en borger. Det samme gælder for vurderinger, hvis faktuelle grundlag ikke lader sig kontrollere. Når en myndighed er afskåret fra at kontrollere holdbarheden af en oplysning, vil borgeren selvsagt normalt også være afskåret fra at udtale sig herom i forbindelse med partsaktindsigt og partshøring. Dette understreger vigtigheden af, at anonymt baserede oplysninger og vurderinger ikke indgår som led i den bevismæssige vurdering af, om der er grundlag for indgribende reaktioner.

Også det forhold, at en anonym anmelders troværdighed typisk ikke umiddelbart kan bedømmes, og at anmeldelsen kan være motiveret af andet end et ønske om, at gældende regler bliver overholdt, taler med vægt imod, at anonyme oplysninger uden videre tillægges bevismæssig betydning.

Anonyme anmeldelser vil derimod kunne benyttes som anledning til overvejelser om, hvorvidt der i det hele taget bør indledes en sag.

Se nærmere ombudsmandens sager gengivet i Folketingets Ombudsmands beretning for 1996, s. 105 ff.\*, for 1999, s. 472 ff.\* og s. 226\*, samt for 2003, s. 552 ff.\*.

Se også Ankestyrelsens principafgørelse 9-13, hvor Ankestyrelsen anfører, at en anonym anmeldelse typisk alene vil kunne give anledning til at undersøge en sag nærmere.

På den baggrund kan jeg ikke kritisere, at Greve Kommune fandt anledning til at undersøge (A)'s forhold nærmere på baggrund af den anonyme anmeldelse af 27. januar 2010, men i forlængelse af det ovenfor anførte mener jeg ikke, at myndighederne kunne tillægge den anonyme anmeldelse selvstændig betydning.

## **6.2 (A)'s genhusning i (B)'s kolonihavehus**

Greve Kommune har i begge sine afgørelser af henholdsvis 12. maj og 22. juli 2010 lagt vægt på, at (A) og hendes to børn i en periode blev genhuset i (B)'s kolonihavehus, idet (A)'s eget hjem skulle repareres, fordi (...).

Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, har i sin afgørelse af 10. september 2010 henvist til kommunens afgørelse af 12. maj 2010.

Den 29. april 2009 – samme dag, som det må lægges til grund, at (A) modtog Greve Kommunes indkaldelse til det første møde om hendes boligforhold – oplyste (A) telefonisk, at hun boede sammen med (B) i hans kolonihavehus.

Oplysningen om (A) og hendes børns genhusning er utvivlsomt relevant at inddrage ved vurderingen af, om (A) var 'reelt enlig'.

Jeg gør dog opmærksom på, at (A) ifølge Greve Kommunes egne optegnelser ringede den 24. april 2009 – altså før hun var bekendt med, at kommunen første gang overvejede at rejse et tilbagebetalingskrav over for hende – og oplyste, at hun ikke boede i sin lejlighed, mens den blev repareret. I samme forbindelse oplyste (A), at hun ikke skulle betale husleje i den periode, lejligheden blev repareret, og hun bad derfor om, at kommunen stoppede udbetalingen af hendes boligydelse.

Derudover gør jeg opmærksom på, at kommunen i denne forbindelse har lagt til grund, at (B) har boet i sit kolonihavehus, jf. mine bemærkninger nedenfor under punkt 6.3.

Se i denne forbindelse tillige Ankestyrelsens principafgørelse 10-13, hvor parterne ikke blev betragtet som samlevende, selvom de på et tidspunkt havde boet sammen i en periode på knap to måneder.

### **6.3 (B)'s boligforhold**

Både Greve Kommune og Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, har lagt vægt på (B)'s skiftende boligforhold ved deres afgørelser.

(B) og (A) har imidlertid undervejs i sagen oplyst nærmere om årsagen til disse skiftende boligforhold. Det fremgår således eksempelvis af Greve Kommunes journalnotat fra mødet med (B) den 4. maj 2009, at han har oplyst, at han boede i sin kolonihave, efter at hans og hans tidligere samlevers lejlighed var blevet solgt pr. 1. maj 2009. Under mødet med kommunen den 1. februar 2010 oplyste (A), at (B) havde boet hos sin mor, der var blevet syg af kræft i 2009, men at (B) den 1. februar 2010 havde fået mulighed for at flytte ind hos (A), da der var opstået mulighed for, at (B)'s mor kunne passes af andre.

Så vidt jeg kan se, har Greve Kommune ikke søgt de nærmere detaljer om (B)'s boligforhold oplyst, herunder i hvilke perioder (B) har boet hvor, og om dette kunne dokumenteres eller sandsynliggøres ved fremlæggelse af forbrugsregnskaber, oplysninger om internet- og telefonabonnement eller på anden vis.

I den forbindelse gør jeg opmærksom på, at både Greve Kommune og Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, som oplyst ovenfor, har lagt til grund, at (B) boede i kolonihavehuset samtidig med (A) og hendes to børn. Myndighederne har dog, så vidt jeg kan se, ikke lagt vægt på (B)'s og (A)'s oplysninger om, at (B) blev boende i kolonihavehuset, efter at (A) og hendes børn flyttede hjem igen.

Det er derfor min opfattelse, at det er tvivlsomt, om (B)'s boligforhold er undersøgt tilstrækkeligt.

Jeg bemærker i den forbindelse, at en afklaring af (B)'s boligforhold har væsentlig betydning for vurderingen af, om han kan anses for at have haft fast ophold i (A)'s lejlighed og dermed kan anses som værende medlem af husstanden i forhold til boligstøtteleven, jf. mine bemærkninger herom ovenfor under punkt 3.

### **6.4 (B)'s udsagn om sine planer om at flytte sammen med (A)**

Af Greve Kommunes referat fra mødet den 4. maj 2009 med (B) fremgår bl.a. følgende:

'Han søger ny lejlighed selv, da han fortsat har behov for at have sit eget. Han har ikke selv børn, og synes nogle gange at det bliver for meget med (A)'s børn, selvom de kommer godt ud af det sammen. Måske vil de flytte sammen på meget lang sigt. De har været på ferie sammen én gang. '

Om dette spørgsmål har Greve Kommune skrevet følgende i afgørelsen af 12. maj 2010:

'Endvidere har vi også lagt vægt på (B)'s oplysninger herunder:

- at I nok flytter sammen på sigt'

Gengivelsen af (B)'s udsagn i Greve Kommunes afgørelse af 12. maj 2010 er gentaget i kommunens afgørelse af 22. juli 2010.

Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, har i sin afgørelse af 10. september 2010 henvist til kommunens afgørelse af 12. maj 2010.

Efter min opfattelse er der en ikke uvæsentlig forskel på de to gengivelser af (B)'s udsagn, både med hensyn til ordet 'måske' i forhold til 'nok' og med hensyn til 'på meget lang sigt' og 'på sigt'.

Som nævnt er ombudsmandsinstitutionen normalt ikke egnet til at afklare visse bevisspørgsmål. Jeg kan derfor ikke vurdere, hvilket af de to udsagn der er mest korrekt, men jeg bemærker dog, at kommunens mødereferat må antages at være udarbejdet i umiddelbar tilknytning til mødet med henblik på at dokumentere, hvad der blev sagt, hvorimod oplysningen i afgørelsen af 12. maj 2010 er skrevet over et år efter mødet (på baggrund af mødereferatet, antager jeg), i en situation hvor udsagnet har skullet gives som led i kommunens begrundelse for sin afgørelse.

I mangel af andre oplysninger må jeg derfor lægge til grund, at (B)'s udsagn på mødet den 4. maj 2009 i Greve Kommunes afgørelser af 12. maj og 22. juli 2010 er gengivet upræcist til skade for (A).

## **6.5 Den måde, (A) og (B) havde indrettet sig på**

Som begrundelse for sin afgørelse af 12. maj 2010 skrev Greve Kommune bl.a. følgende:

'Vi har endvidere lagt vægt på, at du og (B) har indrettet jer på en måde, der er præget af hensyntagen, som udspringer af mangel på de interessemødsætninger, der almindeligvis regulerer relationerne mellem fraskilte eller personer, hvis samliv er ophørt på grund af uoverensstemmelser. '

(A) gjorde i sin klage af 28. maj 2010 opmærksom på, at hun ikke forstod denne del af kommunens begrundelse, da hun og (B) aldrig havde været gift og ikke havde været samlevende forud for den 1. februar 2010.

Hverken Greve Kommune eller Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, har forholdt sig til dette spørgsmål.

Greve Kommune gentog i sin afgørelse af 22. juli 2010 afsnittet ordret.

(A) gjorde i sin klage af 2. august 2010 atter opmærksom på, at hun ikke forstod denne del af kommunens begrundelse.

Hverken Greve Kommune eller Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, har forholdt sig til dette spørgsmål.

Jeg er enig med (A) i, at det ikke giver mening at sammenligne den måde, hun og (B) havde indrettet sig på, inden de flyttede sammen, med par, der er skilt, eller par, hvis samliv er ophørt på grund af uoverensstemmelser.

Jeg er tidligere i andre sager stødt på næsten identiske formuleringer, bl.a. i den sag, der er udtaget til Folketingets Ombudsmands beretning for 2012 som sag nr. 2012-8\*. Derudover fremgår formuleringen af et eksempel på en afgørelse om tilbagebetaling af sociale ydelser, som er optrykt på side 53 i en vejledning fra KL ('Håndbog om fremgangsmåden i sager om misbrug af sociale ydelser').

Jeg lægger derfor til grund, at der er tale om en standardtekst, der ved en fejl er blevet indsat i begge Greve Kommunes begrundelser i (A)'s sager.

Jeg bemærker i den forbindelse, at der naturligvis ikke er noget i vejen for at arbejde med standardbegrundelser inden for et givent område. Så længe begrundelserne i øvrigt er korrekte og lever op til de almindelige begrundelseskrav, vil dette være både naturligt og hensigtsmæssigt.

Når Greve Kommune har brugt en forkert standardbegrundelse i forhold til (A), er det imidlertid beklageligt. Den forkerte begrundelse bliver ikke mindre beklagelig af, at begrundelsen hverken blev rettet eller beklaget, i forbindelse med at dens manglende relevans blev påpeget, men tværtimod blev gentaget kort tid efter.

Jeg henviser i den forbindelse til, at navnlig i sager som (A)'s, der har så indgribende betydning, er det ikke tilstrækkeligt, at myndighederne udviser den fornødne omhyggelighed i forbindelse med behandlingen af sagerne, hvis denne omhyggelighed ikke også er kendelig for de involverede parter – eksempelvis i forbindelse med myndighedernes udarbejdelse af begrundelser m.v. Fejl af den anførte karakter vil efter omstændighederne også være egnet til at efterlade indtryk af, at sagen ikke er blevet tilstrækkeligt undersøgt af den pågældende kommune.

## **6.6 Oplysningen om, at (B) i forbindelse med (A)'s skilsmisse i 2007 havde skrevet under på en utroskabserklæring**

Greve Kommune henviser til dette forhold i begrundelsen for begge sine afgørelser af henholdsvis 12. maj og 22. juli 2010.

Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, har, som tidligere nævnt, i sin afgørelse af 10. september 2010 henvist til kommunens afgørelse af 12. maj 2010.

Jeg er i tvivl om, hvilken betydning denne oplysning om, hvad (B) har foretaget sig i 2007, kan tillægges ved vurderingen af, om (A) har været reelt enlig i perioden fra den 1. april 2009 til den 1. februar 2010.

Jeg gør i den forbindelse opmærksom på, at det fremgår af Greve Kommunes notater, at (B) har solgt en lejlighed den 1. maj 2009 'i forbindelse med samlivsophør'.

## **7. Betydningen af, at Greve Kommune allerede i 2009 havde rejst en sag om, hvorvidt (A) var reelt enlig**

Det fremgår af sagen, at Greve Kommune i december 2008 begyndte at undersøge, om (A) boede sammen med (B). Undersøgelsen startede, så vidt jeg kan se, på baggrund af en henvendelse af 17. december 2008 fra en medarbejder i kommunens servicecenter, der oplyste, at (B) i forbindelse med bestilling af et pas havde præsenteret sig selv som (A)'s kæreste og havde bedt om at få passet sendt til (A)'s adresse.

Det fremgår af sagen, at Greve Kommune herefter undersøgte forskellige forhold omkring (A) og (B) – herunder (B)'s folkeregisteradresse, om (B)'s navn stod på (A)'s brevkasse, om (B) havde bil, indkomst-oplysninger for (B) m.v. Derudover holdt Greve Kommune den 4. maj 2009 et møde med først (A) og efterfølgende med (B).

Den 28. maj 2009 besluttede Greve Kommune at henlægge sagen, hvilket kommunen skrev i et brev til (A) af 2. juni 2009. I brevet skrev kommunen blot:

'Greve Kommunes Juridiske Kontrol har via Det Centrale Personregister (CPR) konstateret, at du står registreret alene med dine børn på adressen (...).

Vi modtog imidlertid en anmeldelse, hvori det er blevet oplyst for os, at også (B) boede på din adresse.

På baggrund af kommunens undersøgelse og jeres forklaringer, ser Greve Kommune ingen grund til at rejse sag på nuværende tidspunkt. '

Ovenstående hændelsesforløb har givet mig anledning til en række overvejelser om, hvilken betydning det burde have for bl.a. oplysningen af og begrundelserne i (A)'s seneste sager, at Greve Kommune fra december 2008 undersøgte, om (A) var reelt enlig, men at man i maj 2009 besluttede ikke at rejse en sag på daværende tidspunkt.

Jeg har dog valgt at koncentrere min undersøgelse om, hvorvidt forløbet kan tænkes at påvirke vurderingen af, om (A) kan siges uberettiget at have modtaget sociale ydelser 'mod bedre vidende'.

Det er en grundlæggende betingelse for at kunne kræve tilbagebetaling af sociale ydelser, der – objektivt set – er modtaget med urette, at modtageren har fået de pågældende ydelser mod bedre vidende. Dette fremgår også af boligstøttelovens § 47, stk. 7, børnetilskudslovens § 24, stk. 2, og pensionslovens § 42, som (A) tidligere har modtaget kopi af.

I begrebet 'mod bedre vidende' ligger, at modtageren skal have været i ond tro, dvs. have udvist et bebrejdesværdigt forhold.

I sin afgørelse af 12. maj 2010 har Greve Kommune skrevet følgende om dette spørgsmål:

'Vi finder endvidere, at du har modtaget boligydelse mod bedre vidende i perioden 1.04.2009 til 31.01.2010 fordi:

- Du løbende er blevet gjort opmærksom på betingelserne for modtagelse af ydelsen i forbindelse med ansøgning om, og regulering af ydelsen.

Vi finder også, at du har modtaget ordinært og ekstra børnetilskud i mod bedre vidende i perioden 1.04.2009 til 31.01.2010 fordi:

- Du årligt underskriver ved tro og love 'Erklæring til brug ved ordinært og ekstra børnetilskud''

Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, har i sin afgørelse af 10. september 2010 henvist til kommunens afgørelse af 12. maj 2010.

I sin afgørelse af 22. juli 2010 har kommunen som begrundelse for, at (A) kunne antages at have modtaget enligstillæg mod bedre vidende, skrevet det samme som i afgørelsen af 12. maj 2010 vedrørende boligydelsen.

I sin afgørelse af 12. november 2010 har Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, skrevet følgende om spørgsmålet:

'Kommunen har i pensionsmeddelelserne orienteret dig om, at du har pligt til straks at underrette pensionskontoret om enhver ændring i dine personlige og økonomiske forhold, som kan medføre ændring af pensionen. '

Når det efter min vurdering er relevant at overveje, om (A) kan siges at have modtaget de pågældende ydelser mod bedre vidende, skyldes det navnlig, at jeg vurderer, at (A) efter modtagelsen af Greve Kommunes brev af 2. juni 2009 med rimelighed kan have haft en opfattelse af, at den måde, som hun og (B) havde oplyst over for Greve Kommune, at de havde indrettet deres liv på, ikke betød en ændring i forhold til hendes ret til at modtage sociale ydelser.

Det er derfor relevant at vurdere, i hvilket omfang Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjællands, afgørelser bygger på forhold, som (A) enten allerede havde oplyst Greve Kommune om inden den 2. juni 2009, eller som hun vidste, at kommunen på anden måde var vidende om.

Jeg lægger i den forbindelse til grund, at (A) har været vidende om, hvad (B) oplyste over for kommunen på mødet den 4. maj 2009.

Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjællands, afgørelse af 10. september 2010 henviser blot til kommunens afgørelse af 12. maj 2010 som begrundelse for afgørelsen om tilbagebetaling af børnetilskud og boligydelse. I denne afgørelse har Greve Kommune bl.a. skrevet følgende:

'Vi har lagt vægt på anonyme anmeldelser, senest den 27. januar 2010, hvor anmelder oplyser at (B) bor og opholder sig på din adresse.

Vi har videre lagt vægt på, at (B)'s bopælsforhold har været noget skiftende, ifølge CPR har (B) i perioden 01.04.09-15.05.09 været registreret uden fast bopæl, efterfølgende flytter han med c/o adresse til sin moder. Han bliver den 1. februar 2010 registreret på din bopæl (...).

Endelig har vi lagt vægt på dine oplysninger vedrørende dit forhold til (B) herunder, ved samtaler henholdsvis den 4. maj 2009:

- at du og (B) er kæresten
- at I har kendt hinanden siden 2007
- at (B) befandt sig i din lejlighed da (...) i marts 2009
- at da du skulle genhuses bliver det i (B)'s kolonihave med (B) på (...)
- at (B) ofte er på din bopæl for at hjælpe dig i hverdagen
- at I har været på ferie sammen

Samt dine oplysninger ved personlig samtale den 1. februar 2010:

- at (B) flytter ind på din adresse den 1. februar 2010
- at det er korrekt, som anmelder oplyser, at (B) underskrev erklæring om utroskab i december 2007
- at det er korrekt at (B) opholdte sig i din lejlighed, da (...) i marts 2009
- at (B) blev anholdt af (...) Politi fra din adresse den 25. januar 2010
- at (B) opholdte sig på din adresse flere gange om ugen før 1. februar 2010
- at (B) overnattede ved sine besøg

- at (B) spiste med og var med til at betale for maden

Endvidere har vi også lagt vægt på (B)'s oplysninger herunder:

- at I nok flytter sammen på sigt

- at I har været på ferie sammen

- at I har boet sammen i (B)'s kolonihave da du skulle genhuses'

I afgørelsen af 12. november 2010 skriver Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, bl.a. følgende:

'Vi har lagt vægt på,

At (B) har haft skiftende boligforhold i perioden.

At han havde ophold hos dig, da (...) i 2009.

At du efterfølgende blev genhuset i hans kolonihavehus.

At han spiste med hos dig.

At han opholdt sig på din adresse flere gange om ugen.

At I har været på ferie sammen'

Af ovenstående oplysninger, som kommunen og nævnet oplyser at have lagt vægt på, er det kun følgende, som (A) ikke enten allerede havde oplyst Greve Kommune om inden den 2. juni 2009, eller som hun vidste, at kommunen på anden måde var vidende om på dette tidspunkt:

*Den anonyme anmeldelse af 27. januar 2010*

Jeg henviser i den forbindelse til mine bemærkninger ovenfor under punkt. 6.1.

*(B)'s skiftende boligforhold*

Greve Kommune fik den 4. maj 2009 oplyst, at (B) boede i sit kolonihavehus, efter at hans og hans tidligere samlevers lejlighed var blevet solgt pr. 1. maj 2009. Det eneste nye vedrørende (B)'s skiftende boligforhold i forhold til den 2. juni 2009 er, at (B) i en periode, forud for at han flyttede ind hos (A), havde boet hos sin mor, hvilket dog, så vidt jeg forstår, allerede fremgik af cpr-registret den 2. juni 2009. Jeg henviser i den forbindelse i øvrigt til mine bemærkninger ovenfor under pkt. 6.3.

*At (B) er flyttet ind hos (A) den 1. februar 2010*

(A) har selv i starten af januar 2010 (før den seneste tilbagebetalingssag blev indledt) oplyst kommunen om, at (B) ville flytte ind hos hende pr. 1. februar 2010. Derudover er jeg i tvivl om, hvilken vægt dette forhold kan tillægges ved vurderingen af, om (A) har modtaget ydelser mod bedre vidende i perioden fra den 1. april 2009 til den 1. februar 2010.

*At (B) i 2007 underskrev en erklæring om utroskab i forbindelse med (A)'s skilsmisse*

I lyset af at (A) den 4. maj 2009 har oplyst, at hun og (B) er kæresten, mener jeg ikke, at oplysningen om, at (B) i 2007 har skrevet under på en erklæring om utroskab, bibringer sagen relevant nyt i forhold til de oplysninger, som (A) allerede har givet. Herudover henviser jeg til mine bemærkninger ovenfor under punkt 6.6 om utroskabserklæringen.

*At (B) opholdt sig i (A)'s lejlighed, da (...) i marts 2009*

I lyset af at Greve Kommune allerede den 4. maj 2009 fik oplyst, at (B) var begyndt at opholde sig oftere i lejligheden (uden at (A) kunne sige hvor tit), og at han i den forbindelse somme tider overnattede der, er jeg i tvivl om, hvilken vægt dette forhold kan tillægges ved vurderingen af, om (A) har modtaget ydelser mod bedre vidende i perioden fra den 1. april 2009 til den 1. februar 2010. Isoleret set viser oplysningen kun, at (B) opholdt sig hos (A) på det tidspunkt, da (...).

*At (B) blev anholdt af (...) Politi på (A)'s adresse den 25. januar 2010*

I lyset af at denne hændelse fandt sted, under en uge før (B) skulle flytte ind hos (A), hvilket hun havde oplyst kommunen om, at han skulle, er jeg i tvivl om, hvilken vægt dette forhold kan tillægges ved vurderingen af, om (A) har modtaget ydelser mod bedre vidende i perioden fra den 1. april 2009 til den 1. februar 2010.

Hertil kommer, at den isolerede oplysning om, at (B) blev anholdt på (A)'s adresse, ikke viser andet, end at han opholdt sig der på det pågældende tidspunkt. Jeg henviser i den forbindelse til, at Greve Kommune allerede den 4. maj 2009 fik oplyst, at (B) var begyndt at opholde sig oftere på adressen (uden at (A) kunne sige hvor tit), og at han i den forbindelse somme tider overnattede der.

Samlet set er det derfor min vurdering, at det er meget begrænset, hvor mange, og navnlig hvor væsentlige, nye oplysninger der kan siges at være kommet frem efter den 2. juni 2009. På den baggrund kan der efter min opfattelse rejses berettiget tvivl om, i hvilket omfang (A) har modtaget de ydelser, der er blevet krævet tilbagebetalt, 'mod bedre vidende'.

Denne problematik ses hverken kommunen eller det sociale nævn at have været opmærksom på ved behandlingen af sagerne, og ingen af myndighederne har udtrykkeligt taget stilling dertil. Jeg har derfor henstillet til det sociale nævn, at nævnet genoptager sagerne med henblik på at vurdere, om (A) opfyldte de subjektive betingelser for at blive tilbagebetalingspligtig.

## **8. Hjemlen til at kræve, at (A) betalte for indhentelse af bankoplysninger**

Ved brev af 1. marts 2010 bad Greve Kommune (A)'s bank om at modtage kontoudtog fra samtlige konti for perioden 1. januar 2007 til 1. marts 2010. Kommunen oplyste i brevet til banken, at både kommunen og (A) var bekendt med, at dette ville medføre, at (A) eventuelt skulle betale gebyr til banken.

Den 18. marts 2010 modtog kommunen de ønskede kontoudtog fra banken. I et udateret svar fra (A) på kommunens partshøring af 22. marts 2010 klagede (A) over, at hendes bank havde krævet 500 kr. for at sende de pågældende kontoudskrifter til kommunen.

I sit høringssvar af 31. oktober 2011 har Greve Kommune henvist til, at hjemlen til at kræve disse kontoudtog findes i § 11 a og § 11 c i retssikkerhedsloven. Bestemmelserne havde på tidspunktet for indhentelsen af kontoudskrifterne følgende ordlyd (lovbekendtgørelse nr. 1203 af 10. december 2009):

**'§ 11 a.** Myndigheden kan efter forudgående samtykke fra den, der søger om eller får hjælp, forlange, at andre offentlige myndigheder, uddannelsesinstitutioner, sygehuse, læger, psykologer, autoriserede sundhedspersoner i øvrigt og personer, der handler på disses ansvar, arbejdsløshedskasser, pengeinstitutter, arbejdsgivere og private, der udfører opgaver for det offentlige, giver oplysninger om den pågældende, der er nødvendige for at behandle sagen. (...)

...'

'§ 11 c. Hvis det er nødvendigt for sagens behandling, kan kravet om samtykke efter § 11 a, stk. 1 og 3, fraviges i sager om

...

4) tilbagebetaling af sociale ydelser og

...

*Stk. 4.* Myndigheden skal uanset adgangen til at indhente oplysninger uden samtykke, jf. stk. 1-3, forsøge at få samtykke til at indhente oplysningerne. '

Som det fremgår, regulerede disse bestemmelser Greve Kommunes mulighed for at indhente de pågældende kontoudskrifter, men der er ikke med bestemmelserne taget stilling til, om kommunen ved at bede om kontoudskrifterne kunne påføre (A) et gebyr på 500 kr. Spørgsmålet er heller ikke omtalt i retssikkerhedslovens forarbejder. Ved vurderingen af dette spørgsmål har jeg derfor taget udgangspunkt i de generelle regler om sagsoplysning og partens eventuelle pligter i den forbindelse.

Som nævnt ovenfor under punkt 2 er det udgangspunktet i dansk forvaltningsret, at det påhviler den enkelte forvaltningsmyndighed at fremskaffe de fornødne oplysninger. Derudover er det almindeligt antaget, at i sager, der rejses af parten selv, har parten pligt til at fremkomme med oplysninger, som parten ligger inde med eller let og uden særlige omkostninger kan fremskaffe. Det er endvidere antaget, at denne oplysningspligt for parten påvirkes af partens ressourcer, forhold og muligheder. I sager, der er rejst af forvaltningen, antages det derimod, at en parts oplysningspligt forudsætter udtrykkelig hjemmel. For en nærmere beskrivelse af parters oplysningspligt kan jeg f.eks. henvise til Kaj Larsen mfl., Forvaltningsret, 2. udgave (2002), s. 478 ff., og Steen Rønsholdt, Forvaltningsret – Retssikkerhed. Proces. Sagsbehandling, 3. udgave (2010), s. 412 ff. med yderligere henvisninger.

På baggrund af de oplysninger, jeg har modtaget fra Greve Kommune, lægger jeg til grund, at (A) ikke var i besiddelse af de pågældende kontoudskrifter eller selv kunne skaffe dem – eksempelvis ved at udskrive dem fra sin netbank.

På den baggrund, og i lyset af at kontoudskrifterne skulle bruges i en sag, der var rejst af Greve Kommune, og af det almindelige udgangspunkt i dansk forvaltningsret om, at der kræves sikker hjemmel for at pålægge borgerne byrder, er det min opfattelse, at Greve Kommune ikke havde tilstrækkelig hjemmel til at kræve, eventuelle udgifter til indhentelse af kontoudskrifterne fra (A)s bank skulle betales af hende selv..

Jeg er opmærksom på, at Greve Kommune i sit brev af 1. marts 2010 til banken oplyste, at (A) var bekendt med, at anmodningen ville medføre, at hun eventuelt skulle betale gebyr for bankens ydelse. Jeg mener dog ikke, at dette forhold i en sag som den foreliggende kan udgøre tilstrækkeligt grundlag for, at Greve Kommune ved sin anmodning om kontoudskrifterne har kunnet påføre (A) denne udgift på 500 kr.

Jeg henstiller på den baggrund, at Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, i forbindelse med sin fornyede behandling af sagerne pålægger Greve Kommune at refundere (A) de udgifter, hun måtte have haft i forbindelse med kommunens indhentelse af kontoudskrifterne.

## 9. Sammenfatning

Jeg er enig med Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, i, at begrebet 'enlig' skal forstås på samme måde i børnetilskudsloven og pensionsloven.

Jeg mener dog, at det er uheldigt, at Greve Kommunes og Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjællands, afgørelser er formuleret på en måde, der giver indtryk af, at det er den samme vurdering, myndighederne skulle foretage for at fastslå, om tilbagebetalingsbetingelserne i børnetilskuds- og boligstøtteleven var opfyldt.

Herudover anser jeg det for en fejl, at Greve Kommune ikke har været opmærksom på overholdelsen af tvangsindgrebslovens § 10, stk. 3.

Derudover kan der efter min opfattelse rejses berettiget tvivl om, i hvilket omfang (A) har modtaget de ydelser, der er blevet krævet tilbagebetalt, 'mod bedre vidende'. Jeg har derfor henstillet til det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, at nævnet genoptager sagerne med henblik på at vurdere, om (A) opfyldte de subjektive betingelser for at være tilbagebetalingspligtig.

Jeg har bedt nævnet om i forbindelse med denne genoptagelse at være opmærksom på, at (A) efter min opfattelse ikke har modtaget tilstrækkelig vejledning i forbindelse med sagen, og at der derfor kan være tvivl om, hvorvidt alle relevante oplysninger, der kunne tale for, at (A) var reelt enlig, er blevet undersøgt tilstrækkeligt. I den forbindelse har jeg endvidere bedt nævnet om at inddrage mine bemærkninger om enkelte af de konkrete forhold, som myndighederne har lagt vægt på ved afgørelsen af sagerne.

Endelig er det min opfattelse, at Greve Kommune ikke havde tilstrækkelig hjemmel til at kræve, at eventuelle udgifter til indhentelse af kontoudskrifterne fra (A)'s bank skulle betales af hende selv, og jeg har på den baggrund henstillet, at Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, i forbindelse med sin fornyede behandling af sagerne pålægger Greve Kommune at refundere (A) de udgifter, hun måtte have haft i forbindelse med kommunens indhentelse af kontoudskrifterne.

Jeg beder Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, og Greve Kommune om at underrette mig om, hvad der videre sker i sagerne. ”

### **Sagsfremstilling**

A blev skilt fra sin daværende ægtefælle i december 2007.

Efterfølgende blev hun tilkendt førtidspension, og det fremgår endvidere af sagen, at hun har modtaget ordinært og ekstra børnetilskud og boligydelse. Disse ydelser blev beregnet og udbetalt på baggrund af A's oplysning om, at hun var reelt enlig.

Den 17. december 2008 modtog Greve Kommune en anmeldelse, i forbindelse med at B havde søgt om at få nyt pas. Han skulle herved have oplyst, at han var kæreste med A, og have angivet hendes adresse i adressefeltet. Så vidt jeg kan se, kom anmeldelsen fra en medarbejder i kommunens servicecenter.

Efterfølgende undersøgte Greve Kommune forskellige omstændigheder med relation til B's og A's forhold – eksempelvis folkeregisteradresser, antal børn, ægteskabelig status, skatteoplysninger, om parterne havde bil, m.v. Det blev også undersøgt, hvad der stod på A's postkasse. Der stod kun "(...)" [A's efternavn; min tilføjelse].

Den 24. april 2009 ringede A til Greve Kommune og oplyste, at der var (...) hendes bolig, så hun ikke kunne bo der. Hun bad derfor om at få stoppet udbetalingen af boligydelse, da hun ikke skulle betale husleje, mens hendes bolig blev repareret.

Ved brev af 28. april 2009 indkaldte Greve Kommune A og B til et møde den 4. maj 2009 om A's boligforhold:

I brevet til A skrev Greve Kommune bl.a.:

”Greve Kommunes Juridiske Kontrolgruppe har via Det Centrale Personregister konstateret, at du står registreret alene sammen med dine børn på adressen: (...)

Vi har imidlertid modtaget en anonym anmeldelse, hvor det er blevet oplyst overfor os, at (B), også bor på din adresse.

Ved gennemgang af din sag kan jeg se at du modtager sociale ydelser i form af Børnefamilieydelse og Børnetilskud. Modtagelsen af disse ydelser er blandt andet afhængig af dit bopælsforhold, herunder om du er reelt enlig.

I medfør af CPR lovens § 10, stk. 2, nr. 1, kan Greve Kommune afkræve dig en nærmere forklaring om dit bopælsforhold. Jeg skal derfor bede dig møde til samtale med mig på rådhuset (...). ”

Greve Kommune har i sin ”Juridisk kontrol journal” noteret følgende fra den 4. maj 2009:

”(A) møder til partshøring kl. 11:00 med sin moster. Hun oplyser, at hun og (B) ikke bor sammen. De er kærestes. Hun fortæller, at de sidste 2 år af hendes liv har været meget turbulente. Hun blev skilt fra sin eksmand (...) i december 2007. Skilsmissen medførte, at (...). Hun mistede i den forbindelse både kontakten til (...) og til sin mor.

Samtidig bliver hun konstant chikaneret af naboerne. Oveni skilsmissen m.v. blev hun opereret for 6 diskosprolaps, og har måtte opgive sit arbejde som dagplejemor. Hun modtager nu førtidspension. (...). Hun skal nu genhuses i 1½ måned i forbindelse med reparation af (...) [hendes bolig; min tilføjelse]. For børnenes skyld har hun valgt, at hun og de 2 børn bliver genhuset i (B)’s kolonihavehus. (B) bor pt. også i kolonihavehuset, da han netop har solgt sin lejlighed pr. 01.05.2009 i forbindelse med samlivsophør. Hun mener, at hun bedre kan aktivere sig selv og børnene i et kolonihavehus, end f.eks. ved at bo på (...) [et feriecenter; min tilføjelse]. (...) (A) og mosteren oplyser, at (A) er meget dårlig psykisk, hun føler sig konstant overvåget og lider af socialfobi. Nogle morgener kan hun slet ikke tage sig sammen til at stå op, hvis ikke (B) eller mosteren kommer og ’hiver’ hende op. Dette på trods af, at hun har 2 hjemmeboende børn på (...) år. (A) henviser til, at vi evt. kan kontakte (...) fra dagplejen, som kender hele hendes historie.

(A) oplyser, at både mosteren og (B) kun er der, for at hjælpe hende og børnene. Tidligere havde hun også stor støtte af mosterens søn ((A)’s fætter) men han har været (...), og kan ikke hjælpe hende længere. Også derfor er (B) oftere i hjemmet. (A) kan ikke præcist oplyse, hvor tit (B) er hos hende. Men sommetider, når hun er rigtig dårlig psykisk overnatter han der også, da det simpelthen er nødvendigt. Hun og (B) har intet samliv, ingen fælles udgifter – heller ikke til mad. De har en enkelt gang været på ferie sammen.

(A) oplyser, at hun slet ikke er interesseret i at snyde kommunen, f.eks. har hun meddelt boligsikringen, at den skal standses i den periode, hvor lejligheden renoveres, idet hun ikke skal betale husleje der. (Ifølge boligstøttesystemet er det korrekt, at boligstøtten er standset pr. 01.04.2009). Under samtalen er (A) meget påvirket af situationen og græder en del.

(B) møder til partshøring kl. 11:30. Han oplyser, at han er førtidspensionist efter en arbejdsskade. Derfor har han tid og overskud til at hjælpe (A) og børnene. De er ikke rigtige kærestes, men rigtigt gode venner. (A) er, og har været udsat for en modbydelig hetz, som påvirker hende meget psykisk. Han og (A) har ingen fælles økonomi – men deler udgifter til mad, når de er sammen.

(B) bor i sin kolonihave, efter at hans og tidligere samlevers lejlighed er solgt pr. 01.05.2009. Han har postadresse hos sin mor. Han søger ny lejlighed selv, da han fortsat har behov for at have sit eget. Han har ikke selv børn, og synes nogle gange at det bliver for meget med (A)’s børn, selvom de kommer godt ud af det sammen. Måske vil de flytte sammen på meget lang sigt. De har været på ferie sammen én gang.

Han har tilbudt (A) og børnene, at de kan bo i hans kolonihavehus i ca. 1½ måned, mens (...) [hendes bolig; min tilføjelse] bliver renoveret. Det har han gjort som en vennetjeneste, da (A) kører på pumperne og behøver meget hjælp.

(B) oplyser, at mosteren også er en meget stor hjælp. ”

Den 28. maj 2009 besluttede Greve Kommune på et gruppemøde at henlægge sagen.

Den 2. juni 2009 kontaktede en medarbejder fra Greve Kommune, (...), Greve Kommunes kontrolenhed og oplyste at være veninde med A, og at hun kom i hendes hjem. Derudover oplyste den pågældende, at der intet hold var i sagen, og at A boede alene.

Senere den 2. juni 2009 skrev Greve Kommune følgende til A:

”Greve Kommunes Juridiske Kontrol har via Det Centrale Personregister (CPR) konstateret, at du står registreret alene med dine børn på adressen (...).

Vi modtog imidlertid en anmeldelse, hvori det er blevet oplyst for os, at også (B) boede på din adresse.

På baggrund af kommunens undersøgelse og jeres forklaringer, ser Greve Kommune ingen grund til at rejse sag på nuværende tidspunkt. ”

I ”Erklæring til brug ved ordinært og ekstra børnetilskud”, der er dateret og underskrevet den 10. januar 2010, oplyste A, at hun fra den 1. februar 2010 ikke længere var enlig forsørger.

Erklæringen er stemplet modtaget af Greve Kommune den 14. januar 2010.

Den 27. januar 2010 modtog Greve Kommune en anonym anmeldelse om, at A havde boet sammen med B siden 2007. Af anmeldelsen fremgår det endvidere, at B havde skrevet under på en utroskabserklæring i forbindelse med A's skilsmisse fra sin daværende mand. Derudover oplyste anmelder, at politiet nogle dage forinden havde stormet (...) [A's bolig; min tilføjelse] for at finde B på grund af en mistanke om (...). B var i (...) [A's bolig; min tilføjelse].

I brev af 27. januar 2010 til A skrev Greve Kommune bl.a. følgende:

”Vi har imidlertid modtaget en anonym anmeldelse, hvor det er blevet oplyst overfor os, at (B), også bor på din adresse.

Ved gennemgang af din sag kan jeg se at du modtager sociale ydelser i form af boligydelse samt børnetilskud. Modtagelsen af disse ydelser er blandt andet afhængig af dit bopælsforhold, herunder om du er reelt enlig.

I medfør af CPR lovens § 10, stk. 2, nr. 1, kan Greve kommune afkræve dig en nærmere forklaring om dit bopælsforhold. Jeg skal derfor bede dig møde til samtale med mig på rådhuset (...). ”

Af Greve Kommunes journalnotat fra den 28. januar 2010 fremgår følgende:

”Tlf. fra (A), er helt oprørt over brevet, mener ikke det kan være rigtigt, hun har været en del igennem. (A) oplyser at (B) flytter ind den 1. febr. og at hun var på Rådhuset lige efter nytår for at frasisge sig sine ydelser og hendes pension er blevet omberegnet. Oplyst at dette kan ikke ses før vi sker datoen. (...)”

Den 1. februar 2010 har Greve Kommune noteret følgende i ”Juridisk kontrol journal”:

”(A) og hendes mor, (C), møder til samtale kl. 10.00. Fra Kontrolgruppen deltog (...) og (...). (...) orienterede kort om formålet med samtalen. (...) oplyste også, at vi havde modtaget en ny anmeldelse,

hvoraf det fremgik, at (B) boede sammen med (A). (A) sagde, at det ikke passede. (B) havde hjulpet (A) gennem et kaotisk forløb i forbindelse med (A)'s skilsmisse i 2007. De havde mødt hinanden på (...) i 2007 da (A) var gift. (A) og (B) var blevet gode venner. (B) skulle nu flytte ind i februar 2010 og (A) havde ingen intention om at snyde. (C) oplyste, at (B) boede hos sin mor, der var syg af kræft. Hun blev syg i 2009. Da der nu var mulighed for, at (B)'s mor kunne passes af andre havde (B) mulighed for at flytte ind hos (A). Adspurgt om, hvornår (B) flyttede ind til sin mor, svarede (A), at det var i midten af 2008, hvor han manglede et sted at bo i forbindelse med hans skilsmisse. (A) oplyste, at (B) og (A) nu havde været kærester i ½ år. Adspurgt om det er korrekt, at (B) skrev under på utroskabserklæring i forbindelse med (A)'s skilsmisse, svarede (A) ja, (A) ønskede at blive hurtigt skilt. Adspurgt om det er korrekt, at (B) opholdt sig på (A)'s bopæl da (...) for et stykke tid siden svarede (A) ja. (A) bekræftede også, at politiet fandt (B) i søndags (...) i hendes hjem. (...) (A) oplyste, at der ikke var fællesøkonomi, – først nu ved (B)'s indflytning til (A). De havde været i banken for nylig for at få ordnet det. (A) oplyste, at (B) opholdt sig hos (A) flere gange om ugen og at han overnattede ved sine besøg. Han spiste også med og de bidrog begge til indkøb af mad i den forbindelse. (A) samtykkede til at vi kunne indhente oplysninger fra bank tilbage til 2007. (A) kunne ikke selv finde ud af selv at hente oplysningerne. Det aftaltes at vi noterede i referatet af samtalen at (A) gav sit samtykke til at vi indhentede oplysningerne fra banken og (A) vil modtage en kopi af brevet til banken. (A) oplyste, at hendes bankrådgiver som vi skulle kontakte var (...). (A) bad os om at vi kontaktede hendes mor, (C) ved henvendelse. (...)"

Den 1. marts 2010 skrev Greve Kommune til A's bank. Brevet indeholdt en gengivelse af retssikkerhedslovens § 11 a, stk. 1, og § 11 c, stk. 1 og stk. 4. Derudover fremgik bl.a. følgende:

"Det blev aftalt med (A) til personlig samtale den 1. februar 2010, at vi kunne indhente kontooplysninger for alle (A)'s konti.

Kommunen og den pågældende er bekendt med, at dette vil medføre, at (A) evt. skal betale gebyr for bankens ydelse.

Kommunen anmoder om kontoudtog for samtlige konti for perioden 01.01.2007 til dags dato. "

Den 18. marts 2010 modtog Greve Kommune kontoudtogene fra A's bank.

Ved brev af 22. marts 2010 partshørte Greve Kommune A over forskellige oplysninger i sagen.

I et udateret partshøringssvar skrev A bl.a.:

"Det anføres ligeledes i kommunens skrivelse, at det af en undersøgelse af sagen fremgår, at jeg har modtaget økonomisk friplads. Jeg har aldrig modtaget økonomisk friplads, hvilket burde være enkelt for kommunen at konstatere.

...

Det fremgår af skrivelsen, at kontrolgruppen har fået henvendelse om, at både jeg og (B) har fået udstedt nye pas i december 2008. Jeg ved naturligvis ikke hvor kontrolgruppen har fået denne henvendelse fra, men jeg kan oplyse, at jeg ikke har fået nyt pas. (B) har fået et nyt pas, og da jeres undersøgelse i CPR registeret af (B)'s bopælsforhold viser, at (B) i perioden frem til 1. februar er registreret dels som uden fast opholdssted og dels hos sin moder, så er min adresse anvendt som C/O adresse til den udstedende pasmyndighed. (...)

...

I øvrigt vil jeg klage over, at kommunen uden min skriftlige tilladelse har rekvireret ikke mindre end 20 stk. notaer/kontoudskrifter fra min bank, (...). Uden at jeg aner hvad det er for notaer/kontoudskrifter,

har (...) bank hævet kr. 500,- på min konto. Jeg går ud fra, at (...) bank har bedt kommunen om dokumentation for ret til at få udleveret notaer/kontoudskrifter fra min private konto – en dokumentation jeg ønsker at blive gjort bekendt med. Såfremt denne skriftlige dokumentation ikke findes, er beløbet uretmæssigt hævet på min konto og beløbet skal således tilbageføres fra rekvirenten. ”

Den 22. april 2010 svarede Greve Kommune på A's klage over indhentelse af oplysninger fra banken. I brevet skrev kommunen bl.a. følgende:

”Greve Kommunes Juridiske Kontrolgruppe har modtaget din klage vedrørende indhentelse af kontooplysninger fra din bank.

Dette er vi noget uforstående overfor, da det klart blev aftalt ved samtalen den 1. februar 2010, at vi indhentede oplysninger. Du oplyste endvidere navnet på din bankrådgiver, (...). Vi aftalte at jeg skulle sende dig en kopi af brevet til banken, dette er sendt herfra den 1. marts 2010. Der er vedlagt kopi af brevet.

Det skal oplyses at kommunen, også uden dit samtykke, kan indhente kontooplysninger fra dit pengeinstitut – der henvises til lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, uddrag af loven fremgår på vedlagte kopi. ”

Den 12. maj 2010 traf Greve Kommune afgørelse om tilbagebetaling af ordinært og ekstra børnetilskud i perioden 1. april 2009 til 31. januar 2010 og boligydelse for samme periode. I afgørelsen skrev kommunen bl.a.:

#### **”Begrundelsen for afgørelsen**

Kommunen vurderer, at du med urette og mod bedre vidende har modtaget ordinært og ekstra børnetilskud og boligydelse i perioden 1. april 2009 til 31. januar 2010.

Perioden 1. april 2009 til 31. januar 2010 er valgt ud fra datoen for hvornår (B) fraflytter sin lejlighed på (...) og indtil datoen hvor (B) tilflytter din adresse, 1. februar 2010.

Greve Kommune finder det tilstrækkeligt sandsynliggjort, at du og (B) har boet sammen i et ægteskabs-lignende forhold i perioden 1.04.09 til 31.01.10.

Vi har lagt vægt på anonyme anmeldelser, senest den 27. januar 2010, hvor anmelder oplyser at (B) bor og opholder sig på din adresse.

Vi har videre lagt vægt på, at (B)'s bopælsforhold har været noget skiftende, ifølge CPR har (B) i perioden 01.04.09-15.05.09 været registreret uden fast bopæl, efterfølgende flytter han med c/o adresse til sin moder. Han bliver den 1. februar 2010 registreret på din bopæl (...).

Endelig har vi lagt vægt på dine oplysninger vedrørende dit forhold til (B) herunder, ved samtaler henholdsvis den 4. maj 2009:

- at du og (B) er kæresten
- at I har kendt hinanden siden 2007
- at (B) befandt sig i din lejlighed da (...) i marts 2009
- at da du skulle genhuses bliver det i (B)'s kolonihave med (B) på (...)
- at (B) ofte er på din bopæl for at hjælpe dig i hverdagen

- at I har været på ferie sammen

Samt dine oplysninger ved personlig samtale den 1. februar 2010:

- at (B) flytter ind på din adresse den 1. februar 2010
- at det er korrekt, som anmelder oplyser, at (B) underskrev erklæring om utroskab i forbindelse med din skilsmisse i december 2007
- at det er korrekt at (B) opholdt sig i din lejlighed, da (...) i marts 2009
- at (B) blev anholdt af (...) Politi fra din adresse den 25. januar 2010
- at (B) opholdte sig på din adresse flere gange om ugen før 1. februar 2010
- at (B) overnattede ved sine besøg
- at (B) spiste med og var med til at betale for maden

Endvidere har vi også lagt vægt på (B)'s oplysninger herunder:

- at I nok flytter sammen på sigt
- at I har været på ferie sammen
- at I har boet sammen i (B)'s kolonihave da du skulle genhuses

Vi finder endvidere, at du har modtaget boligydelse mod bedre vidende i perioden 1.04.2009 til 31.01.2010 fordi:

- Du løbende er blevet gjort opmærksom på betingelserne for modtagelse af ydelsen i forbindelse med ansøgning om, og regulering af ydelsen.

Vi finder også, at du har modtaget ordinært og ekstra børnetilskud i mod bedre vidende i perioden 1.04.2009 til 31.01.2010 fordi:

- Du årligt underskriver ved tro og love 'Erklæring til brug ved ordinært og ekstra børnetilskud'

Vi har endvidere lagt vægt på, at du og (B) har indrettet jer på en måde, der er præget af hensyntagen, som udspringer af mangel på de interessemudsætninger, der almindeligvis regulerer relationerne mellem fraskilte eller personer, hvis samliv er ophørt på grund af uoverensstemmelser.

Ved ikke at oplyse kommunen om dine relationer til (B), har du efter vores opfattelse overtrådt din oplysningspligt, og herved udvist svig ved forsætligt at have fremkaldt, vedligeholdt og udnyttet en vildfarelse hos kommunen som grund for (fortsat) udbetaling af ydelserne.

...

### **Bemærkninger til partshøring:**

Du har fremsendt dine bemærkninger til partshøringen af 22. marts 2010. I dine bemærkninger oplyser du følgende:

- at du flere gange har oplyst til Greve Kommune at (B) ville flytte ind 1. februar 2010
- ...

- at (B) har underskrevet utroskabserklæringen, ikke er relevant, men at du har bekræftet dette ved samtale den 1. februar 2010
- at det ikke var dig der fik nyt pas, det var kun (B), og det var sendt til din adresse grundet (B)'s skiftende boligsituation
- at du oplyste ved samtale den 4. maj 2009 at I var kærester og I var på ferier sammen, og dette ikke var usædvanligt for kærester
- ...
- at du ikke har oplyst ved samtale at (B) overnattede når han var på besøg flere gange om ugen

...

Kontrolgruppen vurderer ikke, at ovenstående oplysninger kan ændre en afgørelse om tilbagebetaling af uretmæssig modtagne ydelser.

...

Vi bemærker endvidere at din klage over indhentelse af kontoudtog fra dit pengeinstitut er besvaret i brev af 22. april 2010.

Dog skal Kontrolgruppen beklage at der i partshøringen er nævnt at du har modtaget økonomisk friplads, dette skal bekræftes at du ikke har modtaget økonomisk friplads i nævnte periode. ”

A klagede ved brev af 28. maj 2010 over Greve Kommunes afgørelse af 12. maj 2010. I klagen skrev A bl.a.:

”Kommunens kontrolgruppe skriver i afgørelsen, at (B) på et møde har meddelt, at vi *’Nok flytter sammen på sigt’*. Heri forstås naturligvis, at vi ikke boede sammen i den pågældende periode. *’På sigt’* blev altså den 1. februar 2010.

...

Kommunens kontrolgruppe har hos min bank indhentet kontoudtog for samtlige konti for perioden 1. januar 2007 til 1. marts 2010 og har derved fået konstateret, at (B) og jeg på intet tidspunkt i denne periode har haft fælles økonomi.

Kommunens kontrolgruppe skriver i afgørelsen *’Vi har endvidere lagt vægt på, at du og (B) har indrettet jer på en måde, der er præget af hensyntagen, som udspringer af mangel på de interesse modsætninger, der almindeligvis regulerer relationerne mellem fraskilte eller personer, hvis samliv er ophørt på grund af uoverensstemmelser.’*

Jeg forstår ganske enkelt ikke, hvad meningen er. (B) og jeg er ikke blevet skilt, alene af den grund, at vi aldrig har været gift, og vores samliv er ikke ophørt på grund af uoverensstemmelser. Det er først begyndt den 1. februar 2010. ”

Ved brev af 11. juni 2010 partshørte Greve Kommune A over en række oplysninger, i forbindelse med at kommunen var ved at tage stilling til, om hun uberettiget havde modtaget et enligtillæg til sin pension. Bortset fra indledningen var brevet identisk med Greve Kommunes partshøringsbrev af 22. marts 2010.

I et brev af 16. juni 2010 skrev A bl.a. følgende i anledning af partshøringen:

”(...) De ’Faktuelle oplysninger’ i den nu fremsendte skrivelse vedrørende partshøring om boligforhold, er identiske med dem, jeg tidligere har redegjort for i den samme sag, og jeg skal derfor henvise til denne redegørelse. Dog skal jeg igen gøre opmærksom på, at jeg aldrig har modtaget ’Økonomisk friplads’ – en fejlagtig påstand som du tidligere har erkendt og beklaget. Og så har jeg heller ikke denne gang fået nyt pas.”

Den 22. juli 2010 traf Greve Kommune afgørelse om tilbagebetaling af enligtillæg i perioden 1. april 2009 til 31. januar 2010. I afgørelsen skrev kommunen bl.a.:

### **”Begrundelsen for afgørelsen**

Kommunen vurderer, at du med urette og mod bedre vidende har modtaget enligtillæg i pensionsudbetaling i perioden 1. april 2009 til 31. januar 2010.

Perioden 1. april 2009 til 31. januar 2010 er valgt ud fra datoen for hvornår (B) fraflytter sin lejlighed på (...) og indtil datoen hvor (B) tilflytter din adresse, 1. februar 2010.

Greve Kommune finder det tilstrækkeligt sandsynliggjort, at du og (B) har boet sammen i et ægteskabs-lignende forhold i perioden 1.04.09 til 31.01.10.

Vi har lagt vægt på anonyme anmeldelser, senest den 27. januar 2010, hvor anmelder oplyser at (B) bor og opholder sig på din adresse.

Vi har videre lagt vægt på, at (B)’s bopælsforhold har været noget skiftende, ifølge CPR har (B) i perioden 01.04.09-15.05.09 været registreret uden fast bopæl, efterfølgende flytter han med c/o adresse til sin moder. Han bliver den 1. februar 2010 registreret på din bopæl (...).

Endelig har vi lagt vægt på dine oplysninger vedrørende dit forhold til (B) herunder, ved samtaler henholdsvis den 4. maj 2009 og 1. februar 2010:

- at du og (B) er kærester
- at I har kendt hinanden siden 2007
- at (B) befandt sig i din lejlighed da (...) i marts 2009
- at da du skulle genhuses bliver det i (B)’s kolonihave med (B) på (...)
- at (B) ofte er på din bopæl for at hjælpe dig i hverdagen
- at I har været på ferie sammen
- at (B) flytter ind på din adresse den 1. februar 2010
- at det er korrekt, som anmelder oplyser, at (B) underskrev erklæring om utroskab i forbindelse med din skilsmisse i december 2007
- at (B) blev anholdt af (...) Politi fra din adresse den 25. januar 2010
- at (B) opholdte sig på din adresse flere gange om ugen før 1. februar 2010
- at (B) overnattede ved sine besøg
- at (B) spiste med og var med til at betale for maden

Endvidere har vi også lagt vægt på (B)’s oplysninger herunder:

- at I nok flytter sammen på sigt
- at I har været på ferie sammen
- at I har boet sammen i (B)'s kolonihave da du skulle genhuses

Vi finder endvidere, at du har modtaget enligstillæg i pensionsudbetalingen mod bedre vidende i perioden 1.04.2009 til 31.01.2010 fordi:

- Du løbende er blevet gjort opmærksom på betingelserne for modtagelse af ydelsen i forbindelse med ansøgning af ydelsen.

Vi har endvidere lagt vægt på, at du og (B) har indrettet jer på en måde, der er præget af hensyntagen, som udspringer af mangel på de interesse modsætninger, der almindeligvis regulerer relationerne mellem fraskilte eller personer, hvis samliv er ophørt på grund af uoverensstemmelser.

Ved ikke at oplyse kommunen om dine relationer til (B), har du efter vores opfattelse overtrådt din oplysningspligt, og herved udvist svig ved forsætligt at have fremkaldt, vedligeholdt og udnyttet en vildfarelse hos kommunen som grund for (fortsat) udbetaling af ydelserne.

...

#### **Bemærkninger til partshøring af 11. juni 2010.**

Vi henviser til vores bemærkninger i vores afgørelse af 12. maj 2010 samt genvurderingen af 22. juni 2010. ”

Ved brev af 2. august 2010 klagede A over Greve Kommunes afgørelse af 22. juli 2010. I klagen oplyste A, at der intet nyt var i sagen, og hun sendte på ny den tidligere fremsendte klage af 28. maj 2010.

Den 10. september 2010 traf Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, afgørelse i sagen om tilbagebetaling af børnetilskud og boligydelse. I afgørelsen skrev nævnet bl.a.:

”Kommunens afgørelse tiltrædes. Det betyder, at du ikke får medhold i din klage.

...

Efter at have modtaget flere anonyme anmeldelser om, at du havde boet sammen med (B) siden 2007, traf Greve kommune den 12. maj d.å. afgørelse om, at du ikke har kunnet betragtes som enlig forsørger i perioden 1. april 2009, hvor (B) fraflyttede sin tidligere bolig på (...), og indtil 1. februar 2010, hvor han blev tilmeldt din adresse.

...

Greve kommune har samtidig redegjort for de forhold, som man har lagt til grund for afgørelsen, herunder (B)'s skiftende boligforhold i perioden, hans ophold hos dig, da (...) i 2009, din efterfølgende genhusning i hans kolonihavehus og hans anholdelse på din bopæl i januar 2010, foruden jeres egne oplysninger ved samtaler i henholdsvis 2009 og 2010 om de fælles relationer.

Du har i din klage blandt andet anført, at (B) ikke har haft bopæl på din adresse før den 1. februar i år, hvor I flyttede sammen, at I ikke tidligere har haft et økonomisk fællesskab, og at du i forbindelse med udbetaling af ovennævnte ydelser derfor har handlet i overensstemmelse med gældende regler.

Der foreligger en principafgørelse fra Ankestyrelsen med angivelse af, hvilke kriterier der skal lægges til grund ved bedømmelsen af, om en person er reelt enig forsørger, og oplysning om, at der ikke kan kræves egentlig bevis herfor.

Nævnet finder, at kommunen i det foreliggende tilfælde har tilvejebragt tilstrækkelige oplysninger til at kunne begrunde en formodning om, at du ikke i perioden 1. april 2009 og indtil 1. februar 2010 opfyldte betingelserne om at være reelt enig i lovgivningens forstand.

Nævnet har derfor ikke fundet anledning til at ændre kommunens afgørelse. ”

Den 12. november 2010 traf Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, afgørelse i sagen om tilbagebetaling af pension. I afgørelsen skrev nævnet bl.a.:

”Vi vurderer, at du uberettiget og mod bedre vidende har modtaget for meget i pension, da du ikke kunne anses for reelt enig.

Ved bedømmelsen af, om en person var reelt enig forsørger eller ej, skal der lægges vægt på:

- karakteren af de involveredes indbyrdes forhold, herunder det praktiske og økonomiske fællesskab
- boligforholdene hos den person, som mentes at leve sammen med modtageren af ydelserne
- de involverede personers forklaring om det indbyrdes forhold

#### **Hvad har været afgørende for resultatet**

Vi har lagt vægt på,

At (B) har haft skiftende boligforhold i perioden.

At han havde ophold hos dig, da (...) i 2009.

At du efterfølgende blev genhuset i hans kolonihavehus.

At han blev anholdt på din bopæl i januar 2010.

At han spiste med hos dig.

At han opholdt sig på din adresse flere gange om ugen.

At I har været på ferie sammen

Kommunen har i pensionsmeddelelserne orienteret dig om, at du har pligt til straks at underrette pensionskontoret om enhver ændring i dine personlige og økonomiske forhold, som kan medføre ændring af pensionen.

Du har i din klage blandt andet anført, at (B) ikke har haft bopæl på din adresse før den 1. februar i år, hvor I flyttede sammen, at I ikke tidligere har haft et økonomisk fællesskab, og at du derfor i forbindelse med udbetaling af pension har handlet efter de gældende regler.

Vi vurderer, at dette ikke kan tillægges afgørende betydning. ”

Den 27. juni 2011 klagede C til ombudsmanden på vegne af A.

Den 11. oktober 2011 skrev ombudsmanden til Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, og bad om en udtalelse om sagen og om, at det sociale nævn forinden indhentedes en udtalelse fra Greve Kom-

mune i anledning af sagen. Ombudsmanden bad navnlig nævnet og kommunen oplyse, om det var den samme vurdering, som myndighederne havde foretaget af, om tilbagebetalingsbetingelserne i henholdsvis børnetilskuds-, boligydelses- og pensionsloven var opfyldt. I den forbindelse bad ombudsmanden endvidere nævnet og kommunen om at udtale sig nærmere om, hvilke omstændigheder og undersøgelser myndighederne havde lagt vægt på ved deres vurderinger.

I sin høring bad ombudsmanden også Greve Kommune oplyse, om det var korrekt forstået, at A's bank havde afkrævet hende et gebyr på 500 kr. for at sende kontoudskrifterne til kommunen. Ombudsmanden bad kommunen om i bekræftende fald at oplyse, med hvilken hjemmel kommunen havde ment at kunne pålægge A udgifterne ved indhentelsen af disse oplysninger.

Derudover bad ombudsmanden Greve Kommune oplyse, om kommunen havde ment, at sagen var omfattet af § 7 i bekendtgørelse nr. 10 af 9. januar 2004 om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag. Ombudsmanden bad kommunen om i bekræftende fald at oplyse, hvilke konkrete områder A var blevet bedt om at komme med dokumentation for, og ombudsmanden bad kommunen om i benægtende fald at oplyse, hvorfor den ikke havde ment, at bestemmelsen fandt anvendelse.

Greve Kommune afgav udtalelse den 31. oktober 2011. Af udtalelsen fremgår bl.a.:

#### **”4. Indhentelse af kontoudtog**

Greve Kommune kan henvise til Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område §§ 11 a, 11 c, som giver myndighederne mulighed for at indhente oplysninger herunder kontoudtog fra pengeinstitut.

Det kan oplyses at Greve Kommune generelt vejleder borgerne i disse sager om at de har mulighed for at udskrive kontoudtogene fra netbank, og vi har fået oplyst at dette ikke koster noget gebyr. I nærværende sag har borgeren selv anmodet Greve Kommune om at indhente kontoudtog direkte i banken. Vi finder det ikke bemærkelsesværdigt at banken pålægger et gebyr for deres service, og antager at banken har hjemmel til dette iht. love omkring gebyrer.

#### **5. § 7 i bekendtgørelse 10 af 9. januar 2004**

Ombudsmanden forespørger til kommunens anvendelse af bestemmelsen. Kommunen skal i den forbindelse oplyse, at kommunen ved dens kontrol af, hvorvidt ydelser bliver udbetalt på et korrekt grundlag altid indhenter relevante oplysninger/dokumentation, til belysning af, hvorvidt ydelsen bliver udbetalt på korrekt grundlag.

I forbindelse med sag om, hvorvidt en person kan anses som reelt enlig efter Børnetilskudsloven vil relevant dokumentation således kunne være kopi af kontoudtog, oplysninger fra parten selv vedrørende bopælsforholdene, skatteoplysninger m.v., der kan belyse, hvorvidt der har været tale om fælles husførelse med en person, der ikke er tilmeldt adressen.

Først når kommunen finder det tilstrækkeligt sandsynliggjort at en person ikke opfylder betingelsen som enlig forsørger vil kommunen kunne træffe en afgørelse om tilbagebetaling af børnetilskud. ”

Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, afgav udtalelse den 8. december 2011. Af udtalelsen fremgår bl.a.:

#### **”Faktiske forhold i sag om pension**

Vi har, som anført i afgørelsen, lagt vægt på

1. (B) havde skiftende bopælsforhold fra 1. april 2009 og indtil parterne flytter sammen den 1. februar 2010
2. at han havde ophold hos (A), da (...) i 2009
3. at hun efterfølgende blev genhuset i hans kolonihavehus
4. at han blev anholdt på hendes bopæl i januar 2010
5. at han spiste med hos hende
6. at han opholdt sig på hendes adresse flere gange om ugen
7. at de havde været på ferie sammen

### **Faktiske forhold i sag om børnetilskud**

I sagen om børnetilskud er der lagt vægt på punkterne 1-4 og henvist til (A)'s og (B)'s oplysninger ved samtaler i kommunen i 2009 og 2010 om de fælles relationer.

### **Sagens omstændigheder i øvrigt**

Vi har i sagerne i øvrigt henset til de oplysninger som fremgår af de af kommunen fremsendte akter:

1. Den anonyme anmelder har oplyst, at (A) og (B) har været i kommunens borgerservice og fået fornyet pas. (A) bemærker hertil, at det kun er (B), der har fået fornyet sit pas og efter aftale med hende fået det sendt til hendes adresse med c/o.
2. At hun ifølge kommunens journal for den 1. februar 2010 oplyste ved et møde i kommunen, at (B) overnattede ved sine besøg flere gange om ugen. Han spiste også med og begge bidrog til madindkøb.
3. (B) underskrev en erklæring om utroskab, da (A) blev skilt fra sin tidligere ægtefælle.
4. (A) oplyser ved samtale i kommunen, at (B) ofte er i hendes hjem for at hjælpe hende i hverdagen.

### **Faktiske forhold i sag om boligstøtte**

Vi har lagt vægt på,

1. at (B) i forbindelse med udstedelse af nyt pas i 2008 oplyste at have adresse på (A)'s bopæl,
2. at han i perioden 1. april til 15. maj 2009 var registreret uden fast adresse og derefter på sin mors adresse indtil 1. februar 2010. Ifølge egne oplysninger opholdt han sig i sit kolonihavehus.
3. at (B) var på bopælen den dag i marts 2009, da (...), at (A) i reparationsperioden valgte at blive genhuset sammen med ham i hans kolonihavehus
4. han blev anholdt på (A)'s adresse i januar 2010.
5. parternes oplysninger om, at han ofte opholdt sig hos (A).

Nævnet har på dette grundlag vurderet, at (B) måtte betragtes som en del af husstanden.

### **Undersøgelser og omstændigheder i sagen**

De faktiske forhold, som nævnet har lagt vægt på, er fremkommet ved (A)'s og (B)'s møder i kommunen og uddrag af folkeregistret.

Vi har lagt vægt på, at der ud fra en samlet vurdering er et sådant praktisk og økonomisk fællesskab mellem (A) og (B) i den omhandlede periode, at hun ikke kan anses for reelt enlig. Vi har også ud fra bopælsforhold lagt vægt på, at han må anses for at tilhøre hendes hushold.

Vi har lagt vægt på (B)'s skiftende bopælsforhold, at han har overnattet hos hende, at han træffes hos hende og benytter hendes adresse til postmodtagelse, fælles spisning, hvor han bidrog til udgifterne, at de ind imellem sover sammen, at han hjalp hende, og at de ferierer sammen.

...

### **Oplysningspligten**

Kommunen har oplysningspligten, jf. § 10 i lov om retssikkerhed og administration. Herved forstås, at kommunen kan indhente oplysninger eller – hvor borgeren er nærmest dertil – anmode borgeren om at (ind)give oplysninger.

Kommunen har i den aktuelt foreliggende sag haft møde med borgeren og den omtalte mand.

Kommunen har også foretaget opslag i cpr. -registret.

Endelig har kommunen indhentet kontoudtog hos borgers bank.

### **Kontoudtog fra banken**

Nævnet er opmærksom på, at kommunen ikke må indhente flere oplysninger, end kommunen har behov for.

Nævnet vurderer, at det er relevant ved undersøgelse af eventuelt samliv i en sag om børnetilskud at indhente kontoudtog for at påse et eventuelt økonomisk fællesskab. Kommunen kan først ved modtagelsen heraf se, om de har betydning for sagen.

I den konkrete sag indgik de økonomiske oplysninger fra kontoudtog ikke i afgørelsen.

Der er ikke krav om skriftligt samtykke til, at kommunen indhenter oplysning fra pengeinstitutter, jfr. retssikkerhedslovens § 11a.

Det fremgår af journalnotat, dateret 1. februar 2010, at (A) har givet mundtligt samtykke til, at der indhentes kontoudtog fra banken.

Kommunen oplyser i brev af 31. oktober 2011, at kommunen generelt vejleder borgerne i disse sager om, at de har mulighed for at udskrive kontoudtog fra Netbank. Kommunen har fået oplyst, at det ikke koster noget gebyr. Vi finder ikke anledning til at foretage noget i den anledning.

Vi har bemærket, at det ikke fremgår af kommunens journalnotat af 1. februar 2010 om bl.a. bankoplysninger, at Kommunen har vejledt (A) om Netbank. Det fremgår, at hun samtykkede i, at kommunen kunne indhente oplysninger fra banken tilbage fra 2007. Hun kunne ikke selv finde ud af at hente oplysningerne. ”

Den 28. december 2011 skrev C bl.a. følgende til mig som kommentar til myndighedernes udtalelser:

#### *”2. Faktisk samliv og fælles bolig*

(A) og (B) flyttede sammen 1. februar 2010. (B) solgte først sin lejlighed på (...) 1. maj 2009, hvor han fraflyttede lejligheden. Derefter flyttede han i sit kolonihavehus (...), men med folkeregisteradresse hos sin mor på (...), da man ikke kan have folkeregisteradresse i et kolonihavehus.

Da det blev for koldt at være i kolonihavehuset, faldt det sammen med, at (B)'s mor fik konstateret kræft og havde brug for megen støtte i forbindelse med behandlinger på hospitalet. (B) boede derfor i (...) [hendes bolig; min tilføjelse] i den periode. ”

Den 2. januar 2012 sendte jeg en kopi af C's bemærkninger til Greve Kommune og Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, til orientering.

NOTER: (\*) FOB 1989, s. 165, FOB 1996, s. 105, FOB 1997, s. 273, FOB 1998, s. 360, FOB 1999, s. 226, s. 384 og s. 472, FOB 2001, s. 443, FOB 2003, s. 552, og FOB 2012, sag nr. 2012-8.